

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПРАВОВОГО СТАТУСУ СУБ'ЄКТІВ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ ЗА ОБІГОМ НАРКОТИКІВ

*Шевчук О.М., кандидат юридичних наук, асистент кафедри
адміністративного права та адміністративної діяльності,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого,*

Радник Голови,

Державна служба України з контролю за наркотиками

Державний фінансовий контроль у сфері обігу наркотиків в сучасних умовах системи державного управління полягає не тільки в успішній реалізації публічних функцій із забезпечення процесу формування і ефективного використання фінансових і матеріальних ресурсів в цій сфері, але й у захисті економічної безпеки держави.

Конституція України містить основні засади бюджетної, податкової, грошово-кредитної політики та контрольні повноваження державних органів влади, державних утворень [1]. Державний фінансовий контроль за дотриманням антинаркотичного законодавства встановлюються законами України, що визначають правовий статус, завдання та функції органів такого контролю. Так, державний фінансовий контроль забезпечується органом державного фінансового контролю через проведення державного фінансового аудиту, перевірки державних закупівель та інспектування [2].

Суб'єкти державного фінансового контролю в сфері обігу наркотиків як структурний елемент системи наділені спеціальною компетенцією та необхідними ресурсами для здійснення цілеспрямованої організаційної діяльності із забезпечення контрольної діяльності щодо об'єкта контролю. Саме із цих позицій можна розглядати дії суб'єктів як поведінку, що спрямована на встановлення реального стану, порівняння (зіставлення) показників контрольованого об'єкта з певною нормою та при необхідності – на вживання запобіжних заходів [3, с. 37]. Тому варто зупинитись на з'ясуванні правового статусу суб'єктів державного фінансового контролю в сфері обігу наркотиків та розмежуванні їх повноважень.

Складність визначення критерію поділу контролюючих суб'єктів у фінансовому контролі у сфері обігу наркотиків та узгодженості їх повноважень обумовлена складністю окреслення меж фінансової сфери, а також наявністю різних підстав, які визначають різні види державного фінансового контролю (парламентський, урядовий, зовнішній, внутрішній, загальний, спеціалізований тощо) і здійснюються різними суб'єктами: по-перше, суб'єктами, для яких контрольна функція пов'язана зі здійсненням професійних обов'язків; по-друге, суб'єктами, які мають спеціальні повноваження з контролю та притягнення до відповідальності за його порушення [4].

Здійснюють державний фінансовий контроль органи законодавчої та виконавчої влади, спеціальні органами державного фінансового контролю. Контролюючих суб'єктів у державному управлінні юристи-науковці розглядають з двох позицій. Перша полягає в тому, що за критерій беруть теорію поділу влади. Звідси і розподіл контролю: 1) на контроль з боку законодавчої влади (Верховна Рада України), 2) органів виконавчої влади

державного і місцевого рівня (Кабінет Міністрів України, Рада Міністрів Автономної республіки Крим, міністерства, відомства, місцеві державні адміністрації, виконавчі органи міських рад, їх підрозділи) та 3) судовий контроль (судова система). Основу другої становить розподіл за фаховим напрямком роботи органів (або за їх контрольними функціями) [5, с. 199].

Вкажімо, що контроль у сфері обігу наркотиків здійснюється МВС України, Державна фіскальна служба України (далі – ДФС України), МОЗ України, Державної служби України з контролю за наркотиками (далі – ДСКН України) та іншими органами виконавчої влади в межах їх повноважень, визначених законом [6].

Серед загальних суб'єктів державного фінансового контролю за обігом наркотиків потрібно розрізняти Верховна Рада України, Президента України, Кабінет Міністрів України, Національний банк України, місцеві ради тощо. Слід зазначити, що більшість органів державного фінансового контролю, серед яких провідне місце займають: Міністерство фінансів України, Державна фінансова інспекція України, Державна служба фінансового моніторингу України, Державна казначейська служба України, виконують, в першу чергу, контрольну функцію у сфері фінансових правовідносин, про що свідчить аналіз нормативних актів, які закріплюють їх статус.

Розглянемо здійснення державного фінансового контролю на прикладі ДСКН України. Так, ДСКН України організовує планово-фінансову роботу в апараті ДСКН України, її територіальних органах, на підприємствах, в установах та організаціях, що належать до сфери її управління, здійснює контроль за використанням фінансових та матеріальних ресурсів (п. 4 п. 5) та забезпечує ефективне функціонування системи внутрішнього контролю за фінансовою та господарською діяльністю ДСКН України, у тому числі її територіальних органів (п. 18 п. 5). Ознаками діяльності працівників ДСКН України по здійсненню контрольних заходів у фінансовій сфері є: 1) перевірка співробітниками ДСКН України дотримання господарюючими суб'єктами вимог законодавства; 2) проведення контрольних-перевірочних заходів у взаємодії з іншими контролюючими органами; 3) метою контрольних заходів ДСКН України у фінансово-економічній сфері є виявлення, попередження і припинення правопорушень, виявлення і усунення їх причин і умов, а також залучення порушників до юридичної відповідальності [11].

Крім того, приміром, згідно з Податковим кодексом України органи ДФС України мають право проводити камеральні, документальні (планові або позапланові, виїзні або невиїзні) та фактичні перевірки [7]. Законом України «Про Рахункову палату» у п. 2 ст. 7 визначено право останньої проводити фінансові перевірки, ревізії та у п. 7 ст. 7 комплексні ревізії і тематичні перевірки [8]. Проводити планові, а у випадках, передбачених законом, – позапланові перевірки на підприємствах, в установах і організаціях, у фізичних осіб – підприємців бухгалтерських книг, звітів, кошторисів та інших документів, пов'язаних із нарахуванням, обчисленням та сплатою єдиного внеску, страхових внесків, призначенням пенсій, можуть також органи Пенсійного фонду України згідно з п. п. 5 п. 6 Положення про Пенсійний фонд України [9], в тому числі, підприємствах, в установах і організаціях, у фізичних осіб і в сфері обігу наркотиків із вищезазначених питань. Органи внутрішніх справ, у свою чергу, уповноважені на проведення перевірок суб'єктів

господарської діяльності відповідно до положень п. 24 ст. 11 Закону України «Про міліцію»[10].

Враховуючи вищевикладене, можна зробити висновок що, за обсягом контрольно-владного впливу державний фінансовий контроль в сфері обігу наркотиків можна поділити на: 1) загальний – стосується загальних питань реалізації фінансової політики у державі щодо наркотиків (здійснюється Кабінетом Міністрів України і Міністерством фінансів України); 2) спеціалізований – стосується окремих питань функціонування державно-владного механізму або окремих правовідносин (наприклад, податковий контроль, бюджетний контроль тощо), що здійснюється спеціалізованими органами виконавчої влади, діяльність яких спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України в сфері обігу наркотиків.

За спрямованістю контролюючого впливу державний фінансовий контроль в сфері обігу наркотиків може бути: а) внутрішній – здійснюється в середині системи органів виконавчої влади в дослідженій сфері; б) зовнішній – поширюється на суб'єктів та відносини, які виникають поза межами системи органів виконавчої влади в сфері обігу наркотиків.

Література:

1. Конституція України: Закон України від 28. 06. 1996 р. № 254к/96-ВР // Відом. Верх. Ради. України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні: Закон від 26.01.1993 р. № 2939-ХІІ // ВВР України. 1993. – № 13. – Ст. 110.
3. Білоус В. В. Правова природа державного фінансового контролю / В. В. Білоус // Право та державне управління. – 2011. – С. 35– 39.
4. Гетманець О. П. Спеціалізований бюджетний контроль як засіб забезпечення законності в бюджетному процесі / О. П. Гетманець // [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <file:///c:/users/downloads/30667.pdf>
5. Гаращук, В. М. Теоретико-правові проблеми контролю та нагляду у державному управлінні: дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.07 / В. М. Гаращук – Х., 2003. – 412 с.
6. Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори: Закон України від 15.02.1995 р. № 60/95-ВР // ВВР України. – 1995. – № 10. – Ст. 60.
7. Податковий кодекс України: Закон України від 02. 12. 2010 р. №2755-VI // ОВУ. – 2010. – № 92. – Ст. 3248.
8. Про Рахункову палату: Закон України від 11. 07. 1996 р. № 315/96-ВР // ВВР України. – 1998. – № 24. – Ст.137.
9. Про затвердження Положення про Пенсійний фонд України: постанова КМ України від 23.07.2014 р. № 280 // ОВУ. – 2014. – № 60. – Ст.1652.
10. Про міліцію: Закон України від 20.12.1990 р.№ 565-ХІІ // ВВР. – 1991. – № 4. – Ст. 20.
11. Питання Державної служби України з контролю за наркотиками: Указ Президента України від 13.04.2011 р. № 457/2011 // ОВУ. – 2011. – № 29.– Ст. 1263.